

SOLARNA ENERGIJA GRICKA TRŽIŠTE CENTRALIZOVANIM ENERGETSKIM KOLOSIMA

DINOSAURUSI

ENERGETSKE PRIVREDE

TEMA: POČETAK KRAJA CENTRALIZOVANIH ENERGETSKIH SISTEMA

BERLIN – Svaki novi solarni panel koji se pojavi na nekom od evropskih krovova gricne elektroenergetskim kompanijama deo tržišta električne energije. Ukoliko se uskoro ne prilagode ovom trendu, ovi giganti će postati dinosaurusi evropskog energetskeg tržišta, piše **Reuters**. U Nemačkoj, gde je lane 22% električne energije poticalo iz obnovljivih izvora (OIE), četiri najveće energetske kompanije E.ON, RWE, EnBW i Vattenfall Europe su bile bezmalo odsutne iz novog sektora. Od 71 GW OIE kapaciteta instalisanih na kraju 2011. u Nemačkoj, u vlasništvu pomenute velike četvorke bilo je svega sedam odsto, pokazuju podaci ministarstva ekologije. Pojedincima je pripadalo 40% obnovljivih kapaciteta, sporednim energetskeg igračima na tržištu 14%, poljoprivrednicima 11%, velikim industrijskim potrošačima 9% i finansijskim kompanijama 11%. U solarnom sektoru je situacija po četiri nemačka energetska kolosa još lošija, jer 97% investicija potiče iz ne-energetskog sektora. Istraživač sa univerziteta Lueneburg, Mario Richter kaže da su energetske kompanije kompletno propustile ovu priliku, "jer su godine prošle dok oni nisu uvažili potencijal energije

sunca i vetra". Samo u Bavarskoj, 200.000 od 2,3 miliona potrošača električne energije poseduju solarne panele i odatle podmiruju 8,5% svojih potreba za električnom energijom. **Reuters** navodi da je slična situacijan i u Italiji i Španiji, gde solarna energija ima sličnu težinu u energetskeg miksu. Čelnik RWE Peter Terium priznaje da je ova decentralizacija proizvodnje električne energije suštinska promena koja

ugrožava ekonomsku budućnost njegove kompanije. To se nije moglo dogoditi u gorem trenutku, kada je recesija oborila potrošnju energije, pa su kompanije iz ovog sektora po ekonomskim parametrima na poslednjem mestu u poređenju sa firmama iz 19 glavnih industrijskih sektora Evrope.

DIZELDORF – Najveći proizvođač struje u Nemačkoj E.ON otvorio je u maju 2010. "ganz" novu 860 MW snage TE na gas u Bavarskoj, da bi ni posle tri godine najavio da će je staviti pod ključ, kao gubitaša. TE Irsching-5 (foto) je samo

jedna slika dramatičnih promena koje su nastale u evropskoj energetskeg privredi usled rastuće konkurencije vetro i solarnih elektrana, uz pad potrošnje izazvan recesijom. E.ON je ove nedelje saopštio da razmišlja o zatvaranju TE na ugalj i gas ukupnog kapaciteta 13 GW, što bi međutim mogao biti tek početak priče, prenosi **Reuters**. Zvanično je do 2017. pred zatvaranjem 21 TE na ugalj, gas i mazut u Nemačkoj, Francuskoj, Belgiji, Austriji, Švajcarskoj i Holandiji, ukupne snage 7GW, ali *Evropski energetskeg tim* švajcarskog konsultanta *UBS* procenjuje da bi trebalo zatvoriti još 41GW elektrana (19 GW na ugalj i 22 GW na gas) da bi ova industrija rešila problem nerentabilnosti izazvan bumom *decentralizovane* proizvodnje iz OIE. Zbirno, to bi značilo zatvaranje u naredne četiri godine oko trećine totalnih termo kapaciteta u Centralnoj Evropi, što otprilike odgovara veličini novih vetro i solarnih elektrana koliko *UBS* predviđa da će se otvoriti u istom periodu.

POLITIKA, REGULATIVA, CENE

VARŠAVA – Poljska je razočarana odlukom Evropskog suda prvade (ECJ) da odbaci pritužbu Varšave na mehanizam koji koristi Evropska unija u svojoj šemi smanjenja emisija ugljendioksida. Oko 90% električne energije Poljska proizvodi sagorevanjem uglja, pa se obratila Sudu sa stavom da raspodela EU dozvola za emisije CO2 nije fer, jer koristi kao reper prirodni gas. ECJ je međutim konstatao da Evropska komisija "nije prekršila princip ravnopravnog tretmana odlukom da uniformno tretira postrojenja koja su u različitim situacijama zbog razlike u korišćenju različitih vrsta goriva". Iz ministarstva ekologije Poljske je rečeno za **BBC** da "nešto u pravnim okvirima ponekad izgleda dobro, ali u stvarnosti ne funkcioniše".

PARIZ – Ekonomska cena velike nuklearne katastrofe na jednoj od francuskih nuklearki u centralnom delu države mogla bi da dostigne fantastičan iznos od 5,8 biliona (5.800 milijardi) evra, u najgorem mogućem scenariju nalik svojevremenoj nesreći koja se dogodila u Černobilju u Ukrajini, prenosi francuski list *Le Journal du Dimanche*. Obelodanjujući podatke jednog izveštaja koji je 2007. pripremio francuski Institut za nuklearnu bezbednost, list navodi da se do takvog rezultata došlo na simulaciji nesreće u francuskoj nuklearci Dampierre. Pri tom su uzeti u obzir, kako neposredni efekti katastrofe, tako i posledice po turizam i izvoz francuske robe. Institut će na bazi proučavanja nesreće u japanskoj NE Fukušima dopuniti kasnije ove godine taj apokaliptični izveštaj.

BUDIMPEŠTA – Premijer Mađarske Viktor Orban (foto) izjavio je u ponedeljak da vlada ne prihvata „skandaloznu“ odluku suda koji je prošle nedelje ocenio nezakonitom odluku Energetske regulatorne kancelarije (HEO) da u januaru smanji cenu za pristup transportnim sistemima. Slična presuda očekuje se po sličnoj tužbi distributera električne energije. U osnovi tužbe stoji stav distributera da su novi finansijski tereti za njih, koji proizlaze iz propisa poput poreza na javnu infrastrukturu i finansijske transakcije kao i povećanje posebnog poreza na dobit energetske firme, trebali da budu uzeti u obzir kada se određivala nova tarifa. Smanjenje ove cene bilo je deo Vladinog paketa smanjenja maloprodajnih cena gasa i struje od 10 odsto. „U ime Vlade moram da kažem da je sudska odluka skandalozna“, rekao je Orban u parlamentu. On je dodao da

Vlada neće prihvatiti ovu odluku i da će dostaviti parlamentu predlog o još većem pojeftinjenju gasa, preneo je **Reuters**.

LONDON - Britanski energetska regulator *Ofgem* se sprema da odobri elektroenergetskim mrežnim operaterima da zadrže blizu pola milijardi dolara zarade iz računa za električnu energiju, uprkos toga što nisu ispunili ciljeve sprečavanja rasipanja struje. ***Mail on Sunday***, piše da Ofgem, naime, smatra podatke iz ove oblasti nepreciznim, iako ima po zakonu prava da reklamira iznos od 489 miliona funti (70 miliona dolara) od kompanija koje rukovode nacionalnom prenosnom mrežom, po šemi čija je svrha zadržavanje gubitaka u prenosu na minimumu. Ofgem nije komentarisao pisanje dnevnika.

SOFIJA - Bugarski viši administrativni sud (VAS) poništio je 13. marta taksu na pristup mrežama za proizvođače obnovljivih izvora energije koje je energetska regulator uveo u septembru prošle godine. *Državna komisija za regulisanje energije i vodoprivrede* (DKEVR) je ovim nametom želela da premosti deficit od 400 miliona leva (204 mil.€) nastao posle priključenja velikog broja vetro farmi i solarnih elektrana na mrežu u 2012. godini, prenosi bugarski ***Darik radio***. Odluka suda doneta je po žalbi triju proizvođača obnovljive energije u Bugarskoj, a tamošnje udruženje fotovoltazne energije saopštilo da su stotine drugih kompanija u sektoru OIE podnele slične pritužbe.

SOFIJA – Vrhovno tužilaštvo Bugarske predložilo je 16. marta oduzimanje licence za snabdevanje električnom energijom bugarskom distributeru *CEZ Bulgaria*. Vrhonvi tužilac Sotir Cacanov (foto dole) rekao je za Bugarsku TV da su inicijalna istraživanja u Državnoj regulatornoj energetska i vodoprivrednoj komisiji (DKEVR) utvrdila veliki broj nezakonitosti kod očitavanja brojila i formiranja računa za struju svojih potrošača, prenosi list ***Duma***. Štaviše, DKEVR nije odgovorio ni na jedan od brojnih pritužbi građana, rekao je Cacanov i dodao da je njegova služba iznela dva predloga: Izricanje odgovarajuće kazne po svakom utvrđenom slučaju kršenja propisa i zakona i oduzimanje licence podfirmi češkog ČEZ-a. CEZ Bulgaria je odmah reagovala tvrdnjom da striktno u radu poštuje pravila iz licence i da takođe striktno ispunjava sve poreske obaveze prema državi. Potseća da je u Bugarskoj investirala 1,7 milijardi leva i obezbedila posao za 3.500 ljudi.

UGOVARANJA, INVESTICIJE, INOVACIJE

SOFIJA - Počev od 12. marta, jedan od distributera električne energije u Bugarskoj, češka firma CEZ Bulgaria pruža svojim potrošačima usluge energetskeg ombudsmana. Potrošačima će

4

pomagati u rešenju žalbi vezanih za račune za električnu energiju i primati predloge čiji je cilj poboljšanje usluga, prenela je Bugarska nacionalna televizija **BNT**. Kako je saopšteno iz ove kompanije koja pokriva tržišta Sofije i severozapada Bugarske, ombudsman će odgovoriti na svaku žalbu, ali se neće uplitati i sam spor između snabdevača i potrošača jer je to u nadležnosti suda i energetskeg regulatora DKEVR.

LONDON – Ministarstvo finansija u Londonu i kompanija EDF još nisu postigli dogovor oko garantovane otkupne cene za električnu energiju koju bi vlada Britanije plaćala francuskom energetskeg gigantu, kao uslov za ulazak u multimilijarderski posao gradnje dveju nuklearnih elektrana u Hinkley Pointu, u oblasti Somerset. Datum za dozvolu za početak gradnje nuklearke bio je predviđen za utorak, 19. mart, ali potrošači portal **This is Money** prenosi da bi dogovor mogao da se otegne do kraja ovog meseca. Očekuje se da minimalna garantovana cena za MWh za dve nuklearke bude ispod 100 funti, što je dva puta iznad postojeće tržišne cene za električnu energiju u Britaniji, ali je i dalje manje od potsticajne tarife za vetroparkove na moru od 140 funti/MWh. U slučaju dogovora po pomenutim uslovima, godišnje račune britanskih potrošača za subvencija EDF-ovim nuklearkama bi opteretila milijardu funti, prenosi portal.

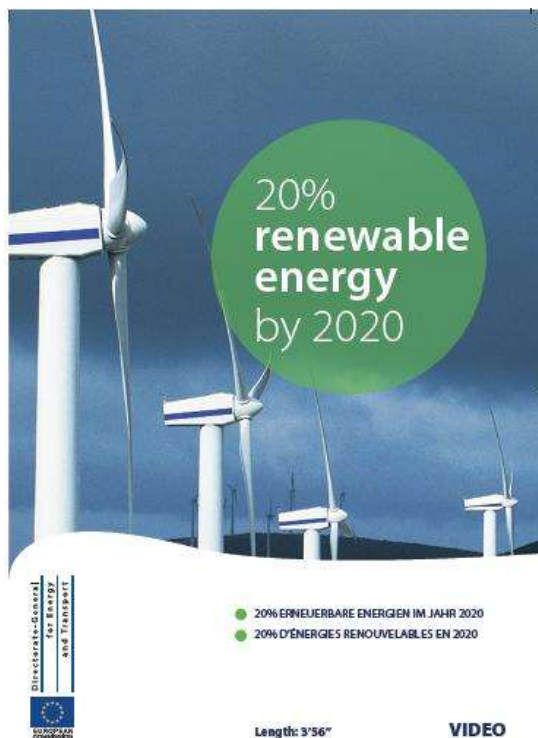
LONDON - Kompanija Gazprom Energy je dostigla udeo od 10 odsto na britanskom tržištu prirodnog gasa i postala četvrti po količinama snabdevač tamošnje privrede ovim energentom, prenosi 18. marta portal **Energy Live News**. Gazprom se na ovaj način ubacio u tradicionalno dominantan i neprobojan klub *Big Six* – šest velikih zapadnih snabdevača električnom energijom i gasom na tržištu Velike Britanije, prenosi portal saopštenje londonske podfirme ruskog gasnog kolosa. Gazprom Energy je na tržištu Velike Britanije od 2006. godine i snabdeva kako prirodnim gasom, tako i električnom energijom preko 11.000 industrijskih potrošača u toj zemlji.

DIZELDORF - E.ON je objavio u sredu da je kompanija u 2012. ponovo poslovala u plusu, uz neto dobit od 2,22 milijardi evra, posle tolikog gubitka (2,22 milijardi evra) u 2011 (zbog jednokratnih stavki vezanih za ubrzano napuštanje nuklearne energije). Među glavnim razlozima povećanja osnovne dobiti u 2012. bilo je značajno poboljšanje poslovanja s veleprodajom gasa. E.On u ovoj godini očekuje neto dobit od 2,2 do 2,6 milijardi eva. **Bloomberg**

OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE

5

BRISEL - Udruženje evropske vetroenergije (*EWEA*) upozorava da je recesija od 2010. donela u nizu zemalja retroaktivne promene vezane za stimulisanje ovog i drugih obnovljivih izvora energije, pa će EU „morati da više nego udvostruči kapacitete energije vetra da bi zadovoljio obavezujuće ciljeve“ do 2020. Kako je saopšteno iz *EWEA*, to znači da će godišnje morati da se gradi po preko 12 GW novih vetroenergetskih kapaciteta u narednih osam godina. Prošle godine instalirano je 11,5 GW vetrogeneratora, a očekuje se da ove i naredne godine taj iznos bude manji, upozorava udruženje. **Energia.gr**

ATINA - Grčka je u januaru instalirala rekordnih novih 300 MW solarnih kapaciteta, jer su investitori požurili da dovrše svoje projekte do kraja meseca, kada je isticao period u kome su važile veće posticajne cene za obnovljive izvore energije (OIE). Mrežni operater LAGIE i vlada u Atini trenutno na

ime subvencija proizvođačima iz OIE duguju 310 miliona evra, a procenjuju da bi ovaj „tarifni deficit“ mogao ove i iduće godine da dostigne 1,3 milijarde evra, prenosi **Energia.gr**.

HELSINKI - Najveća termocentrala na biogas u svetu, kapaciteta 140 megavata, otvorena je u utorak u Finskoj. Novo kombinovano postrojenje je instalisano u termo-centrali koja je ranije radila samo na ugalj. Centrala kompanije Vaskiluodon Voima (foto), koristiće kao gorivo uglavnom biomasu od drvnog otpada, koju će „gasifikovati“ i mešati s ugljem. Time se, kaže operator centrale, potrošnja uglja smanjuje za 25 do 40 odsto. „Umesto uzvoza uglja iz inostranstva i plaćanja dozvola za emisije gasova, privredi će ostajati po oko 15 miliona evra godišnje“, rekao je za **AFP** direktor kompanije, Mauri Blomberg.

TOKIO - Jedno vladino radno telo predložilo je u ponedjeljak ministarstvu privrede Japana smanjenje potsticajnih tarifa za velike solarne kapacitete sa 42 jena (0,33€)/kWh, na 37,8 jena (0,30€) za kWh. Iz vlade je rečeno da će odluka biti doneta posle javne rasprave, a predlog je posledica eksplozivnog ulaganja u solarne kapacitete pošto je Japan prošle godine uveo potsticaje obnovljivim izvorima energije. **Kyodo**

6

DIZELDORF - Nemački energetska div *E.ON* ne planira značajnije smanjenje investicija u obnovljive izvore energije, za razliku od njegovog glavnog rivala RWE, koji je prošle nedelje najavio da će prepoloviti kapitalne investicije u taj sektor. Finansijski direktor E.ON-A Marcus Schenck kazao je na press konferenciji u sredu da će investicije u OIE u naredne dve godine iznositi do 1,5 milijardi evra godišnje, da bi od 2015. pale na ispod jedne milijarde. Izvršni direktor E.ON-a Johannes Teyssen rekao je istog dana da će njegova firma morati selektivnije da investira u narednim godinama, jer su proizvođači struje širom Evrope suočeni sa opadajućim zaradama zbog veoma niskih cena struje i stegnute potrošnje. **DPA**

BUKUREŠT - Italijanska energetska firma *Enel*, ujedno i najveći privatni distributer energije u Rumuniji investirala je više od 650 miliona evra u vetroelektrane u toj zemlji u poslednje tri godine. U 2012. njezine investicije u energiju vetra dostigle su 251 milion evra, a Enel trenutno ima blizu 500 MW instalisanih kapaciteta u Rumuniji, javlja tamošnji dnevnik **Ziarul Financiar**.

BEČ - Evropska unija mora da razvije jedinstvenu politiku oko pitanja eksploatacije uljnih i gasnih škriljaca ili rizikuje dezindustrializaciju, upozorio je čelnik austrijske energetske grupe *OMV*. Revolucionarni tehnološki napredak u oblasti hidrauličnog drobljenja škriljaca koji je oborio cenu ove sirovine u SAD, nije za sada imao efekta u Evropi. Tu su, štaviše neke države, poput Francuske i Bugarske, pod pritiskom javnosti i ekologa, uvele moratorijume na takve poslove, ostavljajući evropske kompanije da se bore sa čak četiri puta višim cenama gasa od onih u SAD,

7

rekao je Gerhard Roiss. On je konstatovao da je nivo otpora javnosti u Evropi prema poslovima eksploatacije gasnih škriljaca takav da je neophodna podrška EU kako bi se članicama dao politički okvir za eksploataciju nove tehnologije. *Financial Times*

DOHA - Royal Dutch Shell daje prednost dugoročnim investicijama u sektor prirodnog gasa, jer procenjuje da će potrošnja ove energetske sirovine rasti korakom od dva odsto godišnje u naredne dve decenije, rekao je na minulom skupu u Dohi potpredsednik anglo-holandskog naftnog kolosa zadužen za upstream međunarodne gasne poslove Maarten Wetselaar. Potrošnja LNG-a je udvostručena na 200 miliona tona godišnje u prvoj dekadi ovog veka, a Shell očekuje da se ona ponovo duplira na 400 mt/g do 2020. i dostigne 500 mt godišnje u 2025. *Dow Jones*

SOFIJA - Bugarski gasni monopolista *Bulgargas* je zatražio smanjenje cena prirodnog gasa za potrošače u zemlji od 3,2% u drugom kvartalu ove godine. Iz kompanije je u ponedeljak saopšteno da je predloženo pojeftinjenje gasa na 635,35 leva (422,1\$) za 1.000 m³ (bez PDV-a) posledica promene vrednosti bugarske valute u odnosu na dolar. Predlog mora da odobri bugarski energetski regulator DKEVR. *SeeNews*

PARIZ - Regulisane cene prirodnog gasa u Francuskoj trebalo bi da budu smanjene za oko pola procenta do kraja ovo meseca, piše 14. marta pariski *Le Figaro* ne precizirajući izvor. Ovim bi se ukupno pojeftinjenje gasa u prvom kvartalu ove godine zaokružilo na oko 1,5%, jer je cena te energetske sirovine smanjena u januaru za 0,5, a u februaru za 0,3%. Cene gasa u Francuskoj regulišu se sada na mesečnoj osnovi, čemu je prethodila višegodišnja rasprava i pravna osporavanja između sukcesivnih vlada. Prethodno su cene gasa u Francuskoj regulisane kvartalno.

BUKUREŠT - Rumunski predsednik Trajan Basesku ratifikovao je u četvrtak sporazum o

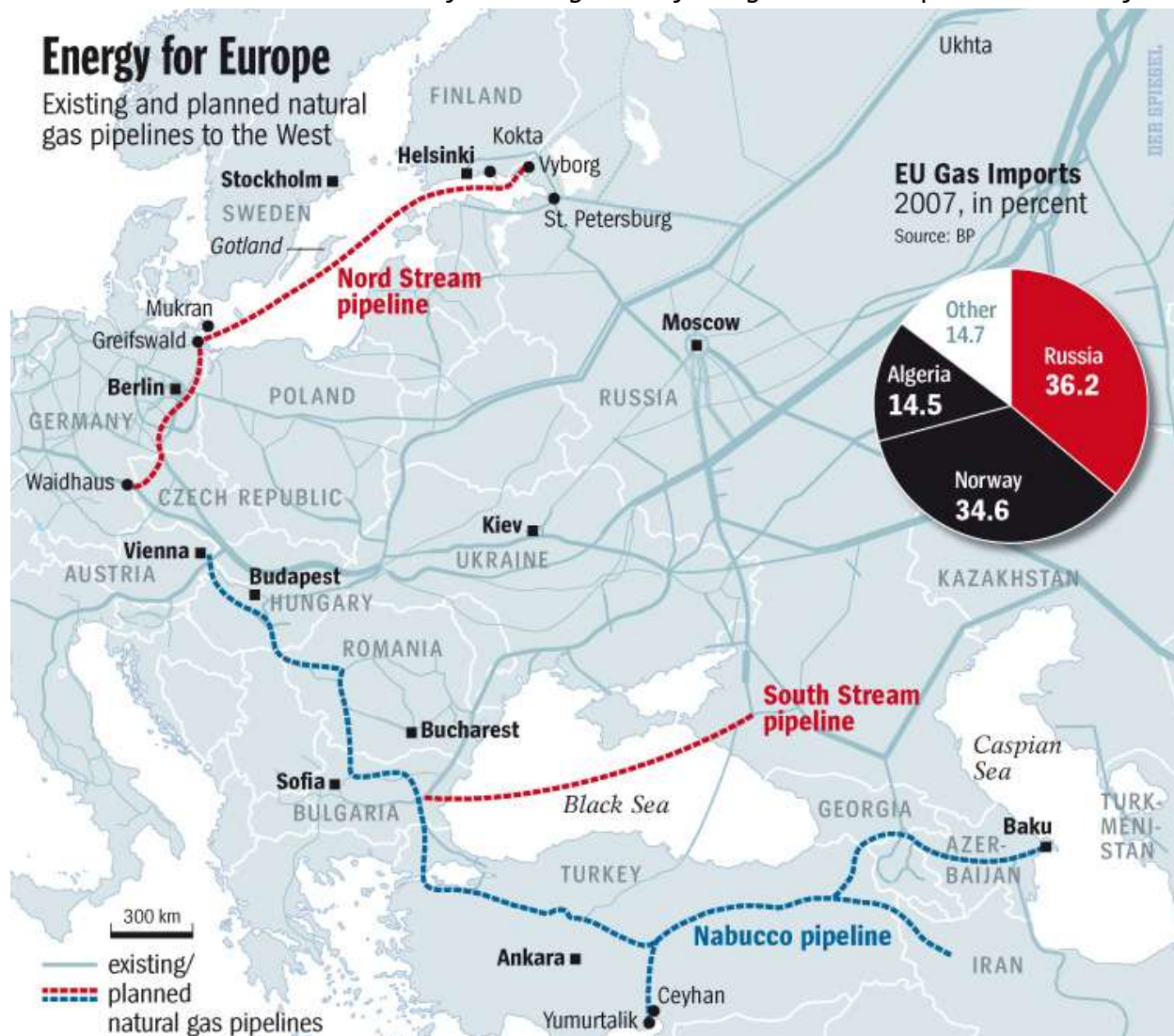
zajedničkom ulaganju (PSA) u projekat gasovoda Nabuko između njegove zemlje i konzorcijuma Nabucco Gas Pipeline International (NIC). U saopštenju NIC-a se ova odluka pozdravlja „kao dokaz da se radi o pobjedničkom scenariju za sve njegove deioničare (austrijski OMV, bugarski Bulgargas, turski Botaš, rumunski Transgaz, mađarski FGSZ i nemački RWE). Ključne tačke PSA-

ova koje je konzorcijum potpisao sa relevantnim ministrima tranzitnih zemalja su „afirmacija povoljnog regulatornog tranzitnog režima u okviru EU zakonodavstva; zaštita od potencijalnih diskriminatornih promena zakonodavstva; i podrška budućim zakonodavnim i administrativnim postupcima radi implementacije projekta“. „PSA-ovi i međuvladini sporazumi osiguravaju stabilan, dugoročni regulatorni režim potreban za finansiranje ovog projekta od strane banaka“, saopšteno je iz NIC-a. *SeeNews*

REGION

BANJALUKA - Mandatar Vlade Republike Srpske Željka Cvijanović kazala je da će njen kabinet biti opredijeljen da zadrži postojeću strukturu kapitala u Elektroprivredi Srpske i da neće biti dalje privatizacije u zavisnim preduzećima. „Vlada je opredeljena da zadrži socijalno osjetljivu politiku cena električne energije i u uslovima postepenog otvaranja tržišta električne energije, kao i da obezbedi subvencije za socijalno ugrožene kategorije stanovništva“, istakla je Cvijanovićeva, podnoseći u utorak ekspozice na sednici Narodne skupštine. *Srna*

SKOPLJE - Zamenik makedonskog premijera i ministar finansija Zoran Stavreski izjavio je u četvrtak u Skoplju da je dogovor o priključivanju Makedonije na gasovod Južni tok u završnoj fazi. "Bili smo u Moskvi na detaljnom usaglašavanju dogovora s Gazpromom. Očekujemo

9

ratifikaciju od ruske strane, a nakon toga ćemo to učiniti i mi. Ratifikacija zavisi od ruske strane, jer mi to možemo učiniti za dva dana", izjavio je Stavreski. Makedonija će u gasovodni sistem biti uključena preko kraka, a ne kao tranzitna zemlja, jer je ruska kompanija ocenila da je to najizvodljivije i najekonomičnije rešenje. O tome kuda će krak prolaziti raspravljat će se naknadno. *Al Jazeera*

PODGORICA - Češka kompanija Škoda Praha dostaviće narednih dana ponudu za gradnju drugog bloka Termoelektrane u Pljevljima, saznaju 14. marta podgoričke *Dnevne novine*. Ponude su već dostavile dve kineske kompanije, a kako je potvrđeno listu, stigla su i pisma o namerama za ulaganje od investitora iz Slovačke i Poljske, pa se očekuje oštra trka ko će dobiti posao vredan oko 275 miliona evra.